

Ansvarig handläggare
Johan Bladh
Johan.Bladh@energiforetagen.se

Till
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Energiföretagens svar på remissen ”Bättre förutsättningar för vattenkraftens omprövning” (KN 2024/01642)

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på promemorian.

Sammanfattning

Regelverket kring vattenkraftens omprövningar behöver förändras för att säkerställa en acceptabel påverkan på elsystemet, att de moderna miljövillkoren får en tillräckligt stor nytta i förhållande till den samhällsekonomiska kostnaden, att prövningsprocessen blir effektiv och rättssäker med mera.

Klimat och näringslivsdepartementets promemoria är ett välkommet initiativ som adresserar flera av de problem som hittills omgärdat omprövningarna. Flera av de författningsändringar som föreslås tillsammans med motivtexterna i promemorian innebär en ökad tydlighet och styrning. Några av förslagen behöver dock ändras eller kompletteras för att vattenkraftens omprövningar ska kunna genomföras på det sätt och med det utfall som politikerna har avsett.

Nedan följer ett sammandrag av Energiföretagens synpunkter i punktform. Detaljerade motiveringar till dessa synpunkter hittas under separata avsnittsrubriker som följer strukturen i remisspromemorian.

- Det måste tydliggöras att det är den sammantagna påverkan på en effektiv tillgång till vattenkraftsel som ska bedömas och vägas mot miljönyttan vid genomförande av den nationella planen. Detta är viktigt eftersom omprövningarna inte bara ska säkerställa att Sverige uppfyller ramdirektivet för vatten utan även miljöbalkens övriga bestämmelser och annan EU-lagstiftning, exempelvis art- och habitatdirektivet. Det är en hörnsten i hela konstruktionen av den nationella planen och finansieringslösningen via Vattenkraftens miljöfond att verksamheter som fanns före den 1 juli 2001

som huvudregel är förenliga med de EU-rättsliga kraven på skyddet av Natura 2000-områden och att åtgärder för att tillgodose detta skydd ska rymmas inom riktvärdet 1,5 TWh.

- Förslaget som syftar till att säkerställa att ingen betydande negativ påverkan uppstår på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel behöver ändras så att kriterierna blir bindande för vattenförvaltningen, att de gäller vart och ett för sig och att de omfattar samtliga miljöåtgärder inom huvudavrinningsområdet. Därtill måste det förtydligas att nationell elberedskapsförmåga förutsätter förmågor som kan vara regionala och lokala.
- Förslaget som syftar till att säkerställa att så kallade särskilda krav för skyddade områden inte ska bli för "villkorslika" bedöms inte lösa dagens problem utan riskerar snarare att göra situationen värre. Energiföretagen vidhåller att eventuellt tillkommande mål eller särskilda bestämmelser för skyddade områden, i stället för att ingå i miljö kvalitetsnormen, sammanställs och synliggörs så att de, precis som idag och i linje med ramdirektivet för vatten, beaktas inom ramen för bland annat tillsyn, tillståndsgivning och förvaltning.
- Om Energiföretagens synpunkter angående hur skyddade områden ska hanteras inom ramen för omprövningarna inte hörsammars så måste dessa frågor tas vidare i en särskild utredning. Utöver frågan om hur nuvarande regelverk kan anpassas för att undvika dubbelreglering som leder till att mer långtgående krav än vad som följer av EU-rätten ställs på verksamhetsutövare inom ramen för omprövningarna, så bör utredningen få i uppdrag att se över och förtydliga ersättningsbestämmelserna i 31 kap. miljöbalken kopplat till försvårande av pågående markanvändning med anledning av skyddet för särskilda områden.
- Flera av förslagen är utformade specifikt för vattenförekomster där vatten lagras för att användas för kraftproduktion. Detta kan uppfattas som en omotiverad avgränsning i förhållande till ramdirektivet för vatten, vilken kan medföra en strängare tillämpning än vad EU-rätten kräver. Dessa formuleringar bör ändras.
- Det är bra att normen God ekologisk potential föreslås definieras i förordning, men bestämmelsen skulle bli tydligare och få en mer enhetlig tillämpning om den formuleras utifrån åtgärdsmetoden, eftersom det är denna metod som i huvudsak används inom både Sverige och andra EU-länder.
- Det föreslagna syftet med samverkansprocesserna behöver harmoniseras med syftbeskrivningen i den nationella planen. Det bör exempelvis framgå att syftet med samverkan, utöver det föreslagna, är att bedöma de miljö- och reglermässiga sambanden och hur olika åtgärder påverkar varandra och vattenkraften inom avrinningsområdet, samt att föreslå och bedöma mål och

avvägningar utifrån ett större perspektiv än endast den enskilda prövningsgruppen eller en enskild anläggning.

- Det är bra att Energimyndigheten och Svenska kraftnät ges en skyldighet att bistå vattenmyndigheterna i arbetet med klassificering och normsättning. Dessa skyldigheter bör dock inte vara enkelriktade, utan kompletteras med en skyldighet för vattenmyndigheterna att beakta de bedömningar som Energimyndigheten och Svenska kraftnät gör.
- Energiföretagen har inga synpunkter på förslaget att antalet ledamöter i vattendelegationerna utökas från 11 till 12, men hyser inga förhoppningar om att en extra ledamot kan påverka normbesluten på något avgörande sätt. Energiföretagens syn är fortsatt att Vattenförvaltningsutredningens förslag bör genomföras, vilka bland annat innefattar en omorganisation av hela vattenförvaltningen.
- För att regeringen ska kunna ta ställning till huruvida omprövningar kan genomföras på ett sätt som är effektivt och rättssäkert, och med en acceptabel konsekvens för staten och samhället så måste potentiella problem och risker med förslagen belysas tydligare i promemorians konsekvensanalys, alternativt brytas ut och utredas särskilt. Detta gäller särskilt konsekvenserna av den föreslagna hanteringen av verksamheter som påverkar skyddade områden.
- Om en normöversyn inte hinner genomföras och få genomslag i prövningsunderlaget i god tid innan den 1 juli 2025 så bör sista dag för inlämnande av ansökningar i berörda prövningsgrupper flyttas fram. Detsamma gäller tidpunkten för de prövningsgrupper som innehåller eller påverkar skyddade områden medan kvarstående frågor utreds.
- Frågan om hur äldre rättigheters rättskraft ska hanteras inom ramen för omprövningarna har inte alls belysts i promemorian och ingen lösning har föreslagits. Det är angeläget att även denna fråga hanteras för att omprövningarna ska gå att genomföra på ett effektivt och rättssäkert sätt.

En väsentligt ändrad fysisk karaktär

Energiföretagen välkomnar att begreppet väsentligt ändrad fysisk karaktär (VÄFK) definieras på förordningsnivå. Det första kriteriet "...när minst två hydromorfologiska kvalitetsfaktorer kan antas ha sämre status än god" ligger i linje med EU-gemensamma vägledningar och det är bra att det i motivtexten förtydligas att även konnektivitet är en hydromorfologisk kvalitetsfaktor. Det andra kriteriet "...den sammantagna påverkan..." öppnar upp för en expertbedömning, vilket är nödvändigt med tanke på att många parametrar inte är klassade.

Definitionen av en väsentligt ändrad fysisk karaktär bör inte avgränsas i förhållande till ramdirektivet för vatten

Energiföretagen ifrågasätter dock formuleringen "till följd av att vatten lagras för att användas för kraftproduktion" i den föreslagna bestämmelsen 4 kap 3 a § vattenförvaltningsförordningen eftersom det finns en risk att den tolkas som en avgränsning som går utöver vad direktivet kräver och som innebär en strängare tillämpning än vad som är motiverad. Det finns inget krav i ramdirektivets artikel 2(9) eller bilaga II som anger att den väsentligt ändrade karaktären bara ska avse vattenförekomster för lagring av vatten för kraftproduktionsändamål. Tvärtom är det tydligt i de EU-gemensamma vägledningarna CIS guidance nummer 4 och 37 att den väsentligt ändrade karaktären kan ha orsakats av alla de verksamheter som listas i ramdirektivets artikel 4(3) och 4 kap 3 § 1 a-f vattenförvaltningsförordningen, exempelvis sjöfart, rekreationsintressen, verksamheter för vilka vatten lagras (exempelvis kraftproduktion), annan vattenreglering (utan särskilt angivet ändamål), skydd mot översvämningar osv.

När det gäller specifikt sådana väsentliga fysiska förändringar som orsakats av mänsklig verksamhet för produktion av vattenkraftsel är det olämplig att definitionen innehåller lydelsen "vatten lagras" eftersom det då kommer att uppstå frågor kring om det finns någon nedre gräns för lagringskapacitet, om denna lagring ska finnas i direkt anslutning till kraftverket osv. Många verksamheter för produktion av vattenkraftsel har relativt små vattenmagasin i direkt anslutning till kraftverket, men samkörs i stället med andra kraftverk och kan på så sätt nyttja lagringskapaciteten i vattenmagasin som är belägna på andra platser i avrinningsområdet.

Formuleringen "vatten lagras" riskerar således att skapa osäkerhet rörande huruvida väsentligt ändrad fysisk karaktär kan föreligga i vattenförekomster som inte utgör magasin, men vars hydromorfologiska förhållanden likväl är starkt påverkade av lagring av vatten och reglering av vatten i andra vattenförekomster. En dylik tolkning av begreppet skulle innebära en mycket långtgående begränsning av förutsättningarna att peka ut kraftigt modifierade vattenförekomster med avseende på kraftproduktion som knappast kan ha varit avsikten med det aktuella förslaget.

Energiföretagen anser att definitionen av VÄFK bör vara så bred som möjligt för att inte några samhällsviktiga verksamheter ska uteslutas. En bedömning av ändamålet för vilken vattenförekomstens karaktär har ändrats ska ändå göras enligt 4 kap 3 §

VFF och därför finns det ingen risk att vattenförekomster felaktigt förklaras som KMV om definitionen av VÄFK breddas.

Betydande negativ påverkan på kraftproduktionen

Energiföretagen delar i stort de bedömningar som redovisas i promemorians avsnitt 6. Det är riktigt att såväl produktionsförluster, som påverkan på reglerförmåga och elberedskapsförmåga ska beaktas särskilt vid bedömning av risk för betydande negativ påverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel och att detta uttrycks i en förordningsbestämmelse. Energiföretagen anser dock att förslagen som rör betydande påverkan behöver ändras för att få avsedd effekt och inte misstolkas som en genomgripande förändring i förhållande till gällande politiska beslut.

Förtydliga att kriterierna för vad som ska utgöra betydande påverkan på en effektiv tillgång till vattenkraftsel gäller alla miljöförbättrande åtgärder inom huvudavrinningsområdet

Det behöver förtydligas att de kriterier som anges i den föreslagna bestämmelsen 4 kap. 3 b § ska gälla vid genomförande av den nationella planen oaktat vilket lagrum som åtgärden motiveras av. I regeringens beslut angående Nationell plan för moderna miljövillkor [1] står det att

”... prövningarnas sammantagna negativa inverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska hållas till ett minimum och största möjliga hänsyn tas till riktvärdet om 1,5 TWh.”

Bland skälen för regeringens beslut i samma dokument förtydligas att

”...riktvärdet om att begränsa produktionsförlusten till högst 1,5 TWh inkluderar vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel som ligger inom ett Natura 2000-område eller som ligger utanför ett Natura 2000-område men som ändå kan ha en påverkan på bevarandemålen inom detta område.”

Den föreslagna bestämmelsen 4 kap. 3 b § vattenförvaltningsförordningen gäller vid förklarande av kraftigt modifierade vatten (KMV), vilket inte nödvändigtvis inkluderar åtgärder som kan motiveras av andra skäl, till exempel skydd av vissa arter eller livsmiljöer. Det finns inget hinder mot att verksamheter som påverkar bevarandemålen i ett skyddat område förklaras som kraftigt modifierade, men om skyddsintresset innebär högre krav än vad som ryms i normen god ekologisk potential så kommer detta strängare krav bli gällande. Det är därför viktigt att det tydligt framgår av bestämmelsen att alla åtgärder inom huvudavrinningsområdet omfattas så att den inte tolkas som en förändring i förhållande till tidigare politiska överenskommelser och beslut. Se förslag på alternativ lydelse under egen avsnittsrubrik nedan.

Om den föreslagna bestämmelsen 3 b § förblir otydlig och paras med den rättsosäkra omvandlingen av bevarandemålen för Natura 2000-områden till bindande normer, vilken beskrivs under egen rubrik nedan, så kan bevarandeplanerna komma att

användas som ett instrument för att genomdriva miljöåtgärder som går långt utöver riktvärdet 1,5 TWh och som på ett betydande sätt skadar både reglerförmågan och elberedskapsförmågan. Det är i sammanhanget viktigt att påminna om att den elproduktion som fanns på plats före den 1 juli 2001 som huvudregel ska vara förenlig med de EU-rättsliga kraven på skyddet av Natura 2000-områden, se exempelvis [2]. Det var också en av de förutsättningar som låg till grund för finansieringen av Vattenkraftens miljöfond.

Det lilla ordet "och" måste bli "eller"

I den föreslagna lydelsen till 4 kap. 3 b § vattenförvaltningsförordningen står det "och" mellan andra och tredje punkten. En sådan formulering innebär att det som ska beaktas är risken för att *samtliga* tre kriterier uppfylls, inte att de uppfylls vart och ett för sig. Föreslagen lydelse lämnar exempelvis öppet för miljöåtgärder med påtagligt negativ effekt på reglerförmågan, så länge de inte också innebär minskad produktion och elberedskapsförmåga. Det finns många tänkbara miljöåtgärder som innebär tvingande flytt av produktion i tiden (en mycket viktig aspekt på reglerförmåga), men inte sänker produktionen över året. Detta stämmer inte överens med motivtexten i avsnitt 6 och förefaller därför vara ett förbiseende eller skrivfel. För att förordningsändringen ska få avsedd effekt så måste "och" bytas ut mot "eller".

Skärp formuleringen "särskilt beaktas risker" och förtydliga att det är den sammantagna påverkan av åtgärderna inom huvudavrinningsområdet som avses

I avsnitt 6 i promemorian förklaras att förordningsändringen får till följd att "det inte kommer att ställas krav på åtgärdande av verksamheter för att en vattenförekomst med väsentligt ändrad fysisk karaktär ska uppnå god ekologisk status i de fall ett sådant krav skulle innebära ett överskridande av riktvärdet för produktionsförlust på 1,5 TWh." Energiföretagen kan dock konstatera att formuleringen "särskilt beaktas risker" i den föreslagna lydelsen till 4 kap 3 b § ändå tillåter att riktvärdena överskrids och anser därför formuleringen i författningstexten behöver skärpas ytterligare. Därtill måste det framgå att alla åtgärder inom huvudavrinningsområdet ska ingå i bedömningen av skäl som beskrivits ovan. Energiföretagen föreslår att andra stycket i stället utformas mer som en definition av det begreppet "betydande negativ påverkan" enligt följande:

"Betydande negativ påverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel som avses i första stycket ska anses föreligga när den sammantagna påverkan av de miljöförbättrande åtgärderna inom huvudavrinningsområdet medför 1..., 2... eller 3....".

HARO-värdena behöver fördelas ut per provningsgrupp innan samverkan startar

För att HARO-värdena ska kunna tillämpas inom varje provningsgrupp behöver de brytas ned och fördelas ut mellan de olika provningsgrupperna inom huvudavrinningsområdet innan samverkan startar. De nedbrutna värdena bör kunna justeras vartefter ny kunskap framkommer förutsatt att totalen inte överskrider värdet för hela huvudavrinningsområdet.

Kategorin "Övriga avrinningsområden" som i den föreslagna bilaga 2 till vattenförvaltningsförordningen har ett enda värde för hela Sverige skulle behöva brytas ned ytterligare för att bli praktiskt tillämpbart, antingen till HARO-nivå eller, om inte detta anses genomförbart, till vattendistriktsnivå så att de åtminstone hanteras av samma vattenmyndighet. Energiföretagen föreslår att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att föreslå en lämplig fördelning.

Förtydliga att en nationellt försämrade elberedskap kan inkludera försämring av regionala eller lokala förmågor

Både i författningsförslaget och i motivtexten i avsnitt 6 i promemorian står det att elberedskapsförmågan ska beaktas på nationell nivå. Det är viktigt att det framgår att nationell elberedskapsförmåga utgörs av förmågor som kan vara regionala eller lokala till sin karaktär. I propositionen Vattenmiljö och vattenkraft [2] står det på sidan 93 att "En anläggnings betydelse för elberedskapen på lokal eller regional nivå kan också ha relevans i det nationella perspektivet." Energiföretagen anser att denna mening bör återges i promemorians motivtexter.

Vattenkraftverk har precis de egenskaper som krävs för att uthålligt kunna balansera delar av kraftsystemet i ödrift eller för att återuppbygga kraftsystemet efter en kollaps. De gör på så sätt kraftsystemet mer motståndskraftigt mot störningar och angrepp. Dessa förmågor blir alltmer värdefulla i takt med att omvärldsläget försämras.

Energiföretagen ser en risk för att ordet "nationell" i förslaget kan komma att tolkas som en avgränsning i förhållande till de kriterier för vilka anläggningar som ska anses vara av väsentlig betydelse för elförsörjningen som i övrigt gäller vid tillämpning av elberedskapslagen, se exempelvis 8 § Affärsverket svenska kraftnäts föreskrift om elberedskap SvKFS 2023:1 [3]. Det måste tydligt framgå av förslaget att en nationellt försämrade elberedskap kan inkludera försämring av regionala eller lokala förmågor, samt att bedömning av påverkan på Sveriges elberedskap ska göras av Sveriges elberedskapsmyndighet. Detta blir särskilt viktigt eftersom bestämmelsen står i en förordning om förvaltning av vatten.

Stryk formuleringen "vatten lagras"

Precis som den föreslagna bestämmelsen 4 kap 3 a § vattenförvaltningsförordningen så innehåller även 3 b § lydelsen "till följd av att vatten lagras för att användas för kraftproduktion". Denna precisering kan också tolkas som en avgränsning i förhållande till 3 § 1 d) där det står "kraftproduktion, dricksvattenförsörjning, bevattning eller annan verksamhet som vatten lagras för". Kraftproduktion är således en egen samhällsnytta i 3 § 1 d) som inte förutsätter lagring av vatten. Dessutom finns vattenreglering specifikt omnämnd i 3 § 1 e).

Energiföretagen anser att bestämmelserna i vattenförvaltningsförordningen bör utformas så generellt som möjligt så att inte någon av de samhällsnyttiga verksamheter som listas i 3 § 1 a-f) exkluderas.

Överväg om bestämmelsen gällande betydande påverkan bör flyttas och slås ihop med 27 § vattenverksamhetsförordningen

Energiföretagen anser att en förordningsbestämmelse som reglerar vad som ska anses utgöra betydande negativ påverkan på vattenkraften är nödvändig. 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen är dock inte bara en bestämmelse för vattenkraft utan träffar alla verksamheter som kan förklaras som KMV. Det bör därför övervägas om bestämmelsen om betydande negativ påverkan på en nationell tillgång till vattenkraftsel bör flyttas och slås ihop med 27 § förordning (1998:1388) om vattenverksamhet som redan idag har detta syfte och sorterar under rubriken "Nationell plan för moderna miljövillkor". Energiföretagen skickade in ett konkret sådant författningsförslag till Klimat- och näringslivsdepartementet i februari 2024. Att införa kriterierna för betydande påverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel i vattenverksamhetsförordningen hindrar inte att samma kriterier också används vid bedömning av betydande påverkan på kraftproduktionen enligt VFF 4:3 1 d. I Energiföretagens förslag löstes detta med en hänvisning från 27 § vattenverksamhetsförordningen till 4 kap 3 § 1d vattenförvaltningsförordningen.

Fastställandet av god ekologisk potential (GEP)

Energiföretagen välkomnar förslaget att maximal och god ekologisk potential definieras på förordningsnivå.

Författningsförslaget bör formuleras utifrån åtgärdsmetoden

Den föreslagna bestämmelsen 4 b § vattenförvaltningsförordningen är formulerad utifrån ramdirektivets bilaga V, avsnitt 1.2.5. Andra stycket lyder:

När god ekologisk potential fastställs för en kraftigt modifierad ytvattenförekomst som avses i första stycket ska, i fråga om de hydromorfologiska kvalitets-faktorerna, väljas de åtgärder eller kombinationer av åtgärder som har visats vara effektiva för att uppnå ett tillstånd som motsvarar lätta förändringar jämfört med de ekologiska förhållanden som föreligger i ytvattenförekomsten vid maximal ekologisk potential.

Den beskriver således den så kallade referensmetoden för fastställande av GEP, vilken går ut på att definiera lätta förändringar för biologiska förhållanden jämfört med de förhållanden som råder vid maximal ekologisk potential. Eftersom det inte framgår tydligt av ramdirektivet hur begreppet lätta förändringar ska tolkas och eftersom referensmetoden har visat sig vara nästan omöjlig att tillämpa i praktiken så har en alternativ metod – åtgärdsmetoden – tagits fram inom ramen för EU:s vägledningsarbete. I stället för att som i referensmetoden försöka definiera lätta förändringar för biologiska förhållanden så ingår i åtgärdsmetoden i stället att utesluta de åtgärder som endast ger lätta förändringar i de biologiska kvalitetsfaktorerna jämfört med de förhållanden som råder vid maximal ekologisk potential. I praktiken är det nu nästan bara åtgärdsmetoden som används av EU:s medlemsstater.

Energiföretagen anser att författningsförslaget skulle bli tydligare och ge en mer enhetlig tillämpning om det i stället formuleras utifrån den metod som faktiskt används för att fastställa GEP, nämligen åtgärdsmetoden. Det kan åstadkommas genom att formuleringen "... väljas de åtgärder eller kombinationer av åtgärder som har visats vara effektiva för att uppnå ett tillstånd som motsvarar lätta förändringar..." ersätts med "... uteslutas de åtgärder eller kombinationer av åtgärder som inte har visats vara effektiva ...".

Avgränsningen till vattenförekomster för lagring av vatten för kraftproduktion är omotiverad

Det är bra att det i förslaget 4 b § vattenförvaltningsförordningen anges dels att åtgärder ska vara effektiva med beaktande av vattenförekomstens fysiskt förändrade karaktär, dels att inte kraftproduktionen ska påverkas på ett betydande negativt sätt. Att bestämmelsen avgränsats till att bara gälla vattenförekomster som förklarats som kraftigt modifierade med avseende på lagring av vatten för kraftproduktion är dock inte motiverat eftersom god ekologisk potential ska definieras för alla kraftigt modifierade vatten.

Det är bra att åtgärdernas effektivitet ska kunna visas

God ekologisk potential definieras i 4 b § 2 st som de åtgärder eller kombinationer av åtgärder som har visats vara effektiva för att uppnå ett tillstånd som motsvarar lätta förändringar jämfört med de ekologiska förhållanden som föreligger i ytvattenförekomsten vid maximal ekologisk potential. Formuleringen "visats vara effektiva" är välkommen då den förtydligar att det ska finnas stöd för att åtgärderna som ingår i god ekologisk potential har en effekt som inte är försumbar.

Utformningen av kvalitetskrav för Natura 2000-områden

Erfarenheten från genomförandet av den nationella planen så här långt indikerar att synen på vattenkraften som förenlig med befintligt Natura 2000-skydd inte fått genomslag i arbetet med uppdaterande av bevarandeplaner. Nuvarande ordning med fastställande av särskilda krav som en del av miljö kvalitetsnormen för ytvatten förutsätter platsspecifika och komplexa bedömningar såvitt avser Natura 2000-regelverket. Särskilda krav saknas idag för merparten av alla relevanta vattenförekomster. Vattenförvaltningen är inte resurssatt för att analysera och ta fram underbyggda särskilda krav för alla de vattenförekomster som överlappar med ett Natura 2000-område (totalt fler än 7000 stycken). I de fall där särskilda krav likväl läggs fast inför kommande omprövningar finns en betydande risk att dessa är allt för långtgående samtidigt som enskilda verksamhetsutövare saknar möjlighet att överklaga normsättningen och de bevarandeplaner som de särskilda kraven baseras på. En dylik ordning är inte rättssäker och riskerar, i kombination med genomförandet av den nationella planen, att medföra mer långtgående krav på miljöanpassningar av befintlig vattenkraft än vad som är motiverat av Sveriges medlemskap i EU och långt mer omfattande än vad som avsågs när Natura-2000-lagstiftningen implementerades och skyddade områden pekades ut i älvar som redan var utbyggda med vattenkraft.

Bevarandemålen bör frikopplas från normsättningen

Energiföretagen har länge försökt få gehör hos Klimat- och näringslivsdepartementet för att de särskilda kraven ska lyftas ur normsättningen och att särskilda mål och bestämmelser för skyddade områden i stället ska sammanställas i förvaltningsplanerna. Rent konkret är förslaget att 4 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen stryks och ersätts med en ny punkt i vattenförvaltningsförordningens Bilaga 1 med följande lydelse:

En redovisning av de mål eller särskilda bestämmelser för skyddade områden som behövs för att åstadkomma sådan överensstämmelse med normer och mål som avses i artikel 4.1 c) och artikel 4.2 i direktiv 2000/60/EG.

Energiföretagens föreslagna tillägg i Bilaga 1 säkerställer att eventuellt tillkommande mål eller särskilda bestämmelser synliggörs och sammanställs så att de kan beaktas inom ramen för bl.a. tillsyn, tillståndsgivning och förvaltning. Detta är också hur Energiföretagen uppfattar att EU-kommissionen anser att krav från olika direktiv är tänkta att samordnas och hanteras.

Energiföretagens förslag skulle innebära att en onödig och mycket resurskrävande överimplementering av ramdirektivet för vatten och art- och habitatdirektivet undviks, samtidigt som kraven i artikel 4.1 c) och artikel 4.2 i ramdirektivet införs på ett praktiskt hanterbart sätt. Den rättsosäkerhet som idag följer av att felaktigt formulerade särskilda krav ges bindande verkan försvinner, liksom riskerna för att bristfälligt underbyggda normer leder till en påverkan på vattenkraften som går utöver vad som är motiverat med hänsyn till målsättningen om största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Det remitterade förslaget riskerar i stället att göra situationen värre

Energiföretagens förslag ovan har inte hörsammats. I stället föreslås i promemorian ett tillägg i 4 kap 6 § vattenförvaltningsförordningen som, såvitt Energiföretagen kan förstå, syftar till att säkerställa att kvalitetskraven (miljökvalitetsnormerna) inte utformas på ett, som det står i avsnitt 8, "alltför villkorsliknande sätt". Denna lösning adresserar enbart ett av problemen. Flera fundamentala problem kvarstår, exempelvis att de särskilda kraven är dåligt underbyggda, att de inte kan överklagas, och att vattenförvaltningens ramverk inte är anpassat för de komplexa överväganden och målformuleringar som förutsätts enligt naturvårdsdirektiven.

Att det fåtal särskilda krav som har lagts fast inom vattenförvaltningen är just villkorslika tolkar Energiföretagen som ett symptom på det sistnämnda. Det framstår som att vattenmyndigheten i dessa fall har eftersträvat en så precis formulering av "kravnivån" som möjligt utifrån myndighetens uppfattning om Natura 2000-skyddets innebörd (vilken i och för sig kan ifrågasättas). Om kravnivån i stället ska formuleras utifrån det befintliga och för Natura 2000 illa anpassade ramverket, kan särskilda krav för enskilda kvalitetsfaktorer i högre grad behöva sättas till hög status i syfte att säkerställa att det avsedda förhållandet täcks in. Detta innebär i sin tur en kravnivå

som riskerar att skjuta långt över målet för vad som krävs för en viss livsmiljö eller en viss utpekad art.

Energiföretagen ser därför en risk för att den föreslagna ändringen i promemorian ytterligare ökar risken för att allt för långtgående krav uppställs inom ramen för vattenförvaltningen med hänvisning till Natura 2000-skyddet. Därtill saknas, vid ett sådant förhållande som beskrivits ovan, möjlighet att revidera de särskilda kraven via 22 kap. 13 § miljöbalken (den så kallade loopen), även om såväl domstol som vattenmyndighet och regeringen är överens om att det särskilda kravet föranleder åtgärdskrav som går utöver vad som krävs för att tillgodose ett berättigat Natura 2000-skydd i den aktuella vattenförekomsten.

Energiföretagen står därför fast vid att de särskilda kraven behöver tas bort.

Undantag från krav enligt art- och habitatdirektivet

Huvudförslaget i promemorian avseende hanteringen Natura 2000-skyddet inom ramen för omprövningen innebär att domstolen får medge en sänkt kravnivå i förhållande till miljö kvalitetsnormer för verksamheter som riskerar att skada skyddade arter och livsmiljöer, förutsatt att regeringen har tillåtit det. De av EU fastslagna kriterierna för ett sådant undantag är dock så strikta att den nya regeln mycket sällan kommer att vara tillämplig. Vidare förutsätter undantagsmöjligheten att kompensatoriska åtgärder vidtas för att kompensera för sådana naturvärden som bedöms gå förlorade, något som i många fall inte är praktiskt möjligt och som heller aldrig varit avsikten i relation till verksamheter som fanns på platsen när området pekades ut.

Den föreslagna undantagsmöjligheten kommer därför inte heller lösa problemen för merparten av de berörda kraftverken om det tillåts att synen på Natura 2000-skyddet förskjuts. Enligt Svenska kraftnät, Energimyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten handlar det om minst 90 kraftverk med en installerad effekt på 1800 MW och en total produktion på 7 TWh [4]. Myndigheterna konstaterar dock själva att detta sannolikt är en underskattning.

Energiföretagen ser också en risk för att EU-kommissionen kan komma att ifrågasätta undantagsbesluten om de tillämpas allt för vidlyftigt. Energiföretagen motsätter sig inte förslaget, men vill understryka att det inte kommer vara tillräckligt för att lösa problemen om grundpremisen inte beaktas, det vill säga att befintliga verksamheter som huvudregel är förenliga med Natura 2000-skyddet.

Hur skyddade områden ska hanteras inom ramen för omprövningarna behöver utredas vidare

Energiföretagen anser inte att Klimat- och näringslivsdepartementet har lyckats presentera en tillfredställande lösning på hur Natura 2000-skyddet ska hanteras inom ramen för omprövningarna. Detta gäller i synnerhet Natura 2000-regelverket i relation till vattenförvaltningen. Det finns en risk för att förslagen får oavsedda och oavsiktliga negativa konsekvenser för berörda aktörer, staten och samhället i stort som inte är tillräckligt analyserade och beskrivna i promemorian.

Om Klimat- och näringslivsdepartementet å sin sida anser att den lösning som Energiföretagen har presenterat inte fungerar så måste frågan utredas vidare. För att inte försena ikraftträdandet av övriga författningsändringar och genomförandet av hela den nationella planen föreslår Energiföretagen att frågan om skyddade områden tas vidare i en särskild utredning.

En sådan utredning behöver belysa riskerna med Sveriges nuvarande genomförande av art. 4.1c i ramdirektivet och arbeta vidare med frågan om hur nuvarande regelverk kan anpassas för att undvika dubbelreglering som leder till att mer långtgående krav än vad som följer av EU-rätten ställs på verksamhetsutövare med anledning av hur Sverige valt att införliva de delar av ramdirektivet som rör andra EU-direktiv, främst Natura 2000-lagstiftningen.

Härutöver bör utredningen få i uppdrag att se över och förtydliga ersättningsbestämmelserna i 31 kap. miljöbalken kopplat till försvårande av befintlig markanvändning med anledning av skyddet av för särskilda områden. När kravet på omprövning för moderna miljövillkor infördes, så infördes också en möjlighet för tillståndsmyndigheten att lägga fast sådana villkor som innebär att verksamheten avsevärt försvåras om det krävs för att följa en bestämmelse som följer av Sveriges medlemskap i EU. Av förarbetena framgår att denna skrivning bland annat tar sikte på skyldigheter enligt art- och habitatdirektivet. Någon uppdatering av ersättningsbestämmelsen 31 kap. 4 § p. 6 miljöbalken gjordes dock inte i samband med att den här möjligheten infördes, vilket i ljuset av statens skyldigheter enligt 2 kap. 15 § regeringsformen måste ha berott på ett rent förbiseende. Med beaktande av den risk för betydande inskränkningar i pågående verksamhet som föreligger direkt eller indirekt med hänvisning till Sveriges genomförande av art- och habitatdirektivet, är det angeläget att lagstiftningen ses över och att det förtydligas att det ska finnas en rätt för berörda kraftverksägare att erhålla ersättning för sådana inskränkningar i verksamheten som föranleds av skyddet för Natura 2000.

En förbättrad samverkan inför omprövning

Energiföretagen delar beskrivningen av de problem som omgärdat samverkansprocessen hittills och välkomnar slutsatserna att vattenmyndigheterna dels ska se över klassificering och normsättning under pågående samverkan, dels att syftet med samverkan bör förtydligas.

När det gäller normöversyn så är det viktigt att verksamhetsutövarna hinner ta hänsyn till de reviderade normerna i sin ansökan. Därför bör det i författning anges att nya normer ska beslutas senast 6 månader före ansökan ska lämnas in.

När det gäller syftet med samverkan så är det mycket angeläget att såväl författningstext som motivtexter inte lämnar utrymme för olika tolkningar eller missförstånd, utan att det råder samsyn kring vad som ska uppnås inom ramen för samverkansprocessen. Om inte samverkan fungerar blir det svårt att uppfylla det övergripande syftet med den nationella planen så som det är formulerat 11 kap. 28 § miljöbalken:

”Planen ska ange en nationell helhetssyn i fråga om att verksamheterna ska föras med moderna miljövillkor på ett samordnat sätt med största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.”

För att åstadkomma bättre överensstämmelse med hur det ursprungligen var tänkt föreslår Energiföretagen att syftesbeskrivningen i förordningen harmoniseras med syftesbeskrivningen i den nationella planen [5] enligt nedan.

Det angivna syftet med samverkan behöver breddas och harmoniseras med syftesbeskrivningen i den nationella planen

Syftesformuleringen i 42 b § är fortfarande endast inriktad på att sammanställa underlag. Det som tillkommit är en tredje punkt som anger att det underlag som sammanställs ska vara sådant som behövs för att *a)* vattenmyndigheterna ska kunna bedriva arbetet i den prioritetsordning som behövs för att genomföra den nationella planen, och *b)* bedöma om det finns förutsättningar för att förklara en vattenförekomst som kraftigt modifierad och besluta om mindre stränga krav.

Energiföretagen anser att tillägget inte tillräckligt tydligt adresserar de problem som beskrivs i promemorians avsnitt 10. På sid 35-36 står exempelvis följande:

”I redovisningen av uppdraget om att tydliggöra samverkan (Fi2023/02050) lyfter länsstyrelserna bland annat att olika syn på syfte och mål med samverkan mellan länsstyrelser och verksamhetsutövare utgör ett stort hinder för en fungerande samverkan. De konstaterar att det finns stora oklarheter i vad som förväntas av respektive part i samverkan kopplat till påverkan på vattenkraftens förmågor. Länsstyrelserna konstaterar vidare att det är vanligt att statusklassificering och normer ifrågasätts av verksamhetsutövare.”

I bilagan till den nationella planen [5] beskrivs i avsnitt 4.1.1. samverkansprocessen enligt följande:

”Planen ska vara ett verktyg för samordning av de enskilda prövningarna så att det är möjligt för den nationella helhetssynen att få genomslag i prövningsunderlagen och de enskilda prövningarna.

För att detta ska vara möjligt behöver prövningarna föregås av en regional samverkansprocess där frågeställningar hanteras och analyseras gemensamt av länsstyrelserna, berörda verksamhetsutövare, övriga myndigheter, kommuner och intresseorganisationer.

Målet med de regionala samverkansprocesserna är att skapa en förståelse för avrinningsområdets förutsättningar och behov av åtgärder. Syftet med denna process är bland annat att kunna bedöma de miljö- och reglermässiga sambanden och hur olika åtgärder påverkar varandra inom avrinningsområdet samt få fram ett samlat underlag som kan ligga till grund för prövningarna. [...]”

Notera att underlag bara nämns i den sista bisatsen. Vidare står i nationella planens avsnitt 4.1.1. följande:

”I den regionala samverkansprocessen behöver ett flertal frågor redas ut, mål och avvägningar föreslås och förslag på lämpliga åtgärder bör bedömas utifrån ett större perspektiv än endast en prövningsgrupp eller en enskild anläggning (se Figur 6). I många fall behöver åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsnormerna konkretiseras.

Åtgärderna behöver sättas in i ett större sammanhang i avrinningsområdet och i ett nationellt perspektiv. Detta bör göras i god tid innan verksamhetsutövarna i den första prövningsgruppen i respektive område lämnar in sina ansökningar till domstol. I verksamhetsutövarens ansökan kan åtgärderna sedan utvecklas mer i detalj.”

Utdragen ur den nationella planen ovan sammanfattar verksamhetsutövarnas syn och förväntan på samverkansprocessen, särskilt passagen om att mål och avvägningar ska föreslås och att förslag på lämpliga åtgärder bör bedömas utifrån ett större perspektiv. Inget av detta avspeglas i den föreslagna 42 b §.

Energiföretagen föreslår följande tillägg till 42 b §:

Under samverkan ska miljöåtgärder föreslås och prioriteras i ett avrinningsområde utifrån största möjliga nytta för vattenmiljön och en effektiv tillgång på vattenkraftsel.

Bevarandeplaner bör ses över parallellt och integrerat med samverkansprocessen

Det framgår inte av de föreslagna bestämmelserna om och i så fall hur åtgärder för uppnående av bevarandemålen i Natura 2000-områden ska hanteras inom ramen för samverkan. I bilagan till den nationella planen [5] föreslås i avsnitt 4.1.1 att länsstyrelserna ser över bevarandeplanerna under den regionala samverkansprocessen. Energiföretagen anser att detta bör förtydligas i författning tillsammans med en instruktion om att även det åtgärdsbehov som bevarandemålen föranleder ska ingå i de analyser och avvägningar som görs inom ramen för samverkansprocessen.

Prövningens omfattning behöver förtydligas

Det är bra att det i motivtexten anges att berörda myndigheter inte ges möjlighet att ställa fler krav på verksamhetsutövarna att ta fram underlag än vad som gäller i dag. Vad som gäller idag bör dock ytterligare preciseras i motivtexten eftersom detta hittills varit otydligt. Det finns exempel från genomförda samverkansprocesser på att länsstyrelserna ålägger verksamhetsutövarna att ta fram underlag som de egentligen bör bidra med själva, exempelvis artförekomst, biotopkarteringar, syrgashalter, sedimenttransport, vattentemperatur och annan data som kan vara relevant för utformning av åtgärdsförslag och ansökan. Därtill har det förekommit att verksamhetsutövare ålagts att utreda och beskriva vilken påverkan *den befintliga* verksamheten har eller har haft på fornminnen, rennärning, kulturmiljö etc.

Prövningen av vattenkraften har i många fall tagit flera decennier att genomföra då verksamhetens påverkan på alla olika typer av intressen har tillståndsprövats. Det bör förtydligas i promemorian att den nu aktuella omprövningen ska vara en tydligt avgränsad process då den enbart syftar till att åstadkomma moderna miljövillkor med avseende på miljön ur ett ekologiskt/biologiskt perspektiv. Övriga allmänna och enskilda intressen ska bara belysas vid genomförandet av nya konkreta miljöåtgärder.

Myndigheternas bidrag till underlag för klassificering och beslut om miljö kvalitetsnormer

Energiföretagen välkomnar förslaget att Svenska kraftnät och Energimyndigheten ska bistå vattenmyndigheterna i arbetet med klassificering och normsättning i de fall vattnets kvalitet är påverkat av vattenkraft. Energiföretagen har inga synpunkter på författningsförslagen i promemorians avsnitt 1.4 och 1.5, och inte heller på texten som beskriver skälen för förslagen i avsnitt 11, men kan konstatera att författningsförslagen alltså saknar en skyldighet för vattenmyndigheterna att beakta den bedömning som görs av Svenska kraftnät och Energimyndigheten. I promemorians avsnitt 10 om samverkan anges att den kunskap om energisystemet som Svenska kraftnät och Energimyndigheten har bör tas tillvara på ett bättre sätt än idag. Denna text i promemorian säkerställer dock inte att Svenska kraftnäts och Energimyndighetens bedömningar får det genomslag som de bör ha.

I 42 a § vattenverksamhetsförordningen införs en skyldighet för vattenmyndigheterna att genomföra en översyn av klassificering och normsättning under samverkansprocessen. Normöversynen är ett bra tillfälle för vattenmyndigheten att ta emot underlag från Svenska kraftnät och Energimyndigheten. Energiföretagen föreslår att 42 a § kompletteras med följande förtydligande:

”Underlag för bedömning av påverkan på en nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel ska inhämtas från Affärsverket svenska kraftnät och Statens energimyndighet.”

Möjlighet att utse ytterligare ledamöter vid vattendelegationerna

I promemorian föreslås att det maximala antalet ledamöter i vattendelegationen ska ökas från 11 till 12 genom en ändring i 4 § förordning (2017:872) om vattendelegationer. Förslaget skulle ge regeringen möjlighet att utse en ytterligare ledamot i varje delegation som har kompetens att bedöma hur de miljöåtgärder som riktas mot en verksamhet riskerar att påverka en fortsatt nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel.

Energiföretagen har inga invändningar mot förslaget, men kan inte heller se att det har någon avgörande betydelse. Det finns vattendelegationer som redan idag har ledamöter som har sådan kompetens. Det har hänt att dessa ledamöter har skrivit sig skiljaktiga från delegationens beslut, men det är också allt de kunnat göra.

Energiföretagen står fast vid positionen att hela vattenförvaltningen bör reformeras i enlighet med förslagen i vattenförvaltningsutredningens betänkande SOU 2019:66 [6].

Konsekvenser av den föreslagna hanteringen av skyddade områden

Energiföretagen anser att promemorians konsekvensanalys inte i tillräcklig utsträckning belyser de potentiella problem och intressekonflikter som omgärdar omprövning av verksamheter som påverkar Natura 2000-områden. För att regeringen ska kunna ta ställning till behovet av vidare utredning och eventuella anpassningar av tidplanen så behöver konsekvensanalysen kompletteras enligt nedan.

Konsekvenser för enskilda och företag beskrivs på ett allt för nedtonat sätt

Konsekvenserna för enskilda och företag i avsnitt 14.6 beskrivs på ett nedtonat sätt som inte alls överensstämmer med verksamhetsutövarnas uppfattning. Det angivna antalet berörda verksamheter hänvisar till den nationella planen från 2019, trots att det finns senare uppskattningar som visar att antalet är större, se exempelvis [4] och [7]. Vidare bedömer Klimat- och näringslivsdepartementet att natur- och energiintressena kommer kunna hanteras i omprövningen utan att det blir aktuellt att tillämpa något undantag från de krav som följer av art- och habitatdirektivet. Detta överensstämmer inte med verksamhetsutövarnas erfarenheter och bedömning avseende de nya förslagen.

Konsekvenserna för staten är inte tillräckligt belysta

Konsekvensanalysen för staten i avsnitt 14.4 är i huvudsak inriktad på praktiska aspekter som arbetsmängd och resursbehov hos berörda myndigheter. I ljuset av de svårigheter som lyfts i detta remissvar så bedömer Energiföretagen att det finns betydligt fler och allvarigare konsekvenser för staten om förslagen inte faller ut på det sätt som Klimat- och näringslivsdepartementet har avsett. Eftersom dessa frågor inte har fått tillfredställande svar i promemorian så anser Energiföretagen att de behöver tas vidare i en särskild utredning, se detaljer ovan under särskild rubrik i avsnittet "Utformningen av kvalitetskrav för Natura 2000-områden".

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

I promemorian görs bedömningen att inga övergångsbestämmelser behövs, vilket motiveras dels av att förslagen bedöms innebära lättnader för verksamhetsutövarna, dels av att det bedöms viktigt att de nya bestämmelserna får ett snabbt genomslag även i de enskilda prövningarna för moderna miljövillkor och kan tillämpas även i mål som vid ikraftträdandet pågår i mark- och miljödomstolen.

Sista dag för ansökan bör flyttas fram om inte normöversynen hinner genomföras och arbetas in i prövningsunderlaget före den 1 juli 2025

Vid sitt möte den 15 oktober 2024 beslutade vattendelegationen för Bottenhavets vattendistrikt att invänta den nya lagstiftningen innan den fattar beslut om en översyn av normsättningen för Ljungan och Gimån. Länsstyrelsen Västernorrland,

som är vattenmyndighet för distriktet, skriver i sitt pressmeddelande den 17 oktober [8] att en tidplan ska presenteras för hur kommande normöversyn ska kunna genomföras så väl anpassad till NAP-tidplanen som möjligt. Muntlig information från vattenmyndigheten Bottenhavet gör gällande att nya normer för Ljungan och Gimån inte kommer att hinna beslutas före den 1 juli 2025.

Det finns alltså en betydande risk att verksamhetsutövarna i Ljungan kommer att möta normer som det enligt vattendelegationen för Bottenhavets distrikt finns skäl att se över. Om inte en normöversyn hinner genomföras och arbetas in i prövningsunderlag före den 1 juli 2025 så anser Energiföretagen att omprövningarna för berörda prövningsgrupper bör flyttas fram.

Sista ansökningsdag för prövningsgrupper som innehåller eller påverkar skyddade områden bör flyttas fram medan kvarstående frågor utreds

Flera stora produktionsälvar med Natura-2000-områden ligger tidigt i prövningsplanen, exempelvis Ljungan och Gullspångsälven nedre 1 juli 2025 och Dalälven nedre 1 februari 2026. I ljuset av de problem och risker som Energiföretagen lyfter i detta remissvar så måste regeringen ta ställning till om dessa omprövningar kan genomföras på ett sätt som är effektivt och rättssäkert, och med en acceptabel konsekvens för staten och samhället. Om så inte bedöms vara fallet bör dessa frågor tas vidare i en särskild utredning enligt ovan. I så fall bör också sista ansökningsdag för berörda prövningsgrupper flyttas fram tills en sådan utredning är färdig.

Frågan om äldre rättigheters rättskraft behöver utredas

Ett stort antal av landets småskaliga vattenkraftverk har så kallade äldre rättigheter som grund för den verksamhet som bedrivs. När reglerna om omprövning infördes 2019 togs en särskild bestämmelse in i 5 a § lagen om införande av miljöbalken. Syftet var att klargöra rättskraften av äldre rättigheter och säkerställa att sådana verksamheter skulle kunna omprövas i stället för att behöva söka nya tillstånd. Trots den nya regeln har landets mark- och miljödomstolar ansett att oklarheter kvarstår kopplade till de äldre rättigheternas rättskraft, vilket lett till att ett stort antal ansökningar om omprövning har avvisats.

Det bör understrykas att omfattningen av en omprövning av en verksamhet med äldre rättighet, vilka bedömningar som ska göras och vilka krav som kan ställas inte skiljer sig från andra omprövningar. Den nuvarande ordningen innebär enbart en administrativt betungande, tidskrävande och kostsam process för såväl verksamhetsutövare som myndigheter och domstolar. Frågan påverkar också de ekonomiska förutsättningarna för de verksamheter som drivs med stöd av äldre rättigheter negativt och riskerar leda till en ökning av antalet utrivningar av småskaliga vattenkraftverk.

Energiföretagen har spelat in ett konkret förslag till Klimat- och näringslivsdepartementet som syftar till att förtydliga hur domstolarna kan hantera äldre rättigheter inom ramen för omprövningarna. Klimat- och

näringslivsdepartementet har dock inte alls belyst problemet kring de äldre rättigheternas rättskraft i promemorian eller föreslagit någon lösning. Energiföretagen anser alltså att problemet behöver lösas för att omprövningarna ska kunna genomföras på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Energiföretagen Sverige och dess medlemsföretag bistår gärna Klimat- och näringslivsdepartementet i det fortsatta arbetet med att utforma ett regelverk som leder till att syftet med den nationella planen för moderna miljövillkor uppnås.

Stockholm den 22 november 2024

Åsa Pettersson

VD

Energiföretagen Sverige

Johan Bladh

Vattenkraftansvarig

Energiföretagen Sverige

Referenser

- [1] Regeringsbeslut M2019/01769/Nm, "Nationell plan för moderna miljövillkor," 2020-06-25.
- [2] Regeringens proposition 2017/18:243, "Vattenmiljö och vattenkraft".
- [3] SvKFS 2023:1, "Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter om elberedskap," 2023-12-20.
- [4] Svenska kraftnät, "Att kartlägga de konsekvenser för elsystemet som omprövning av vattenkraften medför m.m. (Svk 2023/610)," 2023-09-26.
- [5] Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten och Svenska kraftnät, "Förslag till nationell plan för omprövning av vattenkraft," 2019.
- [6] Betänkande av Vattenförvaltningsutredningen, "En utvecklad vattenförvaltning SOU 2019:66".
- [7] Havs- och vattenmyndigheten, *Redovisning av regeringsuppdrag om översyn av förutsättningar för normsättning av ytvatten (Dnr 2825-2022)*, 2023-12-01.
- [8] Vattenmyndigheten Bottenhavet, "Vattendelegationen inväntar ny lagstiftning för normsättning i Ljungan och Gimån," 17 10 2024. [Online]. Available: <https://www.vattenmyndigheterna.se/om-vattenmyndigheterna/nyheter-och-press/nyheter/2024-10-17-vattendelegationen-invantar-ny-lagstiftning-for-normsattning-i-ljungan-och-giman.html>. [Använd 20 10 2024].